

Komplexná podpora procesu EIA a SEA na SAŽP

Problematickou posudzovania vplyvov na životné prostredie sa zaoberá Slovenská agentúra životného prostredia už od svojho vzniku. Pracovníci SAŽP boli pri tvorbe a pripomienkovaní prvých slovenských právnych predpisov EIA (Environmental Impact Assessment) a neskôr aj SEA (Strategic Environmental Assessment). SAŽP v oblasti EIA/SEA vykonáva činnosti, ktorých cieľom je komplexná podpora procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v zmysle platných zákonov uvedenej problematiky v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja.

Koordinátorom týchto činností, v rámci plánu hlavných úloh SAŽP, ktorých objednávateľom je Ministerstvo životného prostredia SR, je pracovisko EIA/SEA na odbore starostlivosti o životné prostredie Centra environmentalistiky a informatiky v Banskej Bystrici. Toto pracovisko vyhľadáva, podáva, rieši domáce a zahraničné projekty a identifikuje činnosti na ďalšie zabezpečenie plnenia úloh v rámci procesu EIA a SEA s výhľadom aj na nasledujúce roky.

Prehľad činností EIA/SEA

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (SEA/EIA) sa v Slovenskej republike vykonáva od septembra 1994, kedy vstúpil do platnosti zákon NR SR č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. V zákone NR SR č. 127/1994 Z. z. bol podrobne upravený proces posudzovania stavieb, zariadení a činností (EIA). Podstatne jednoduchšie bolo v tomto zákone upravené hodnotenie vplyvov návrhov zásadných rozvojových koncepcií, územnoplánovacích dokumentácií a všeobecne záväzných právnych predpisov (SEA). K tomuto zákonu bola v roku 1995 prijatá vyhláška MŽP SR č. 52/1995 Z. z. o odbornej spôsobilosti pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie. V roku 2000 bol prijatý zákon č. 391/2000 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 127/1994 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. V súčasnosti je posudzovanie vplyvov na životné prostredie plne harmonizované s medzinárodnými dohovormi a smernicami EÚ a je upravené zákonom č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov (zákon) a vyhláškou MŽP SR č. 113/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie. Tento zákon, ktorý nadobudol účinnosť 1. februára 2006, upravuje posudzovanie vplyvov na životné prostredie SEA aj EIA komplexne.

MŽP SR už od roku 1995 začalo využívať odborný potenciál pracovníkov SAŽP v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie. Na základe požiadavky pracovníkov MŽP SR a od roku 2007 aj obvodných a krajských úradov životného prostredia, špecialisti EIA/SEA na SAŽP príslušného kraja vypracovávali stanoviská k dokumentáciám vypracovávaným v rámci procesu. Pri spracovaní týchto stanovísk sa opierali o poznanie súčasného stavu daného územia, jeho únosnosti a terénny prieskum. Do prijatia zákona č. 24/2006 Z. z. sa ročne na SAŽP vypracovávalo priemerne okolo 250 stanovísk. Veľký nárast v počte stanovísk nastal v roku 2007, v ktorom špecialisti EIA/SEA na SAŽP vypracovávali stanoviská nielen vyžiadané MŽP SR, ale aj krajskými a obvodnými úradmi životného prostredia ako príslušnými orgánmi v procese EIA a SEA; v tomto roku vypracovali 452 stanovísk. Od roku 2008 sa z finančných a kapacitných dôvodov vypracovávali stanoviská, iba vyžiadané MŽP SR ako príslušným orgánom a počet vypracovaných stanovísk na SAŽP sa pohyboval okolo stovky. Stanoviská, vypracované na SAŽP od roku 2006, sú k dispozícii všetkým účastníkom procesu posudzovania na webovej stránke SAŽP http://mars.sazp.sk:7337/eia_stan/.

Konferencia pri príležitosti 10. výročia účinnosti EIA zákona v SEV na Teplom vrchu (zľava M. Luciak a V. Husková, MŽP SR, J. Dupej a V. Benko, SAŽP)

Komplexný informačný systém

MŽP SR, odbor environmentálneho posudzovania zabezpečuje komplexný informačný systém posudzovania vplyvov na základe požiadaviek zákona, ako aj zákona č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ministerstvo poverilo jeho prevádzkou pracovníkov SAŽP Banská Bystrica. Všetky informácie o problematike posudzovania vplyvov na životné prostredie pre odbornú a laickú verejnosť zabezpečuje portál o životnom prostredí Enviroportál v dvoch hlavných častiach:

1. Environmentálne témy → Starostlivosť o životné prostredie → Posudzovanie vplyvov na životné prostredie; táto stránka obsahuje základné informácie k téme posudzovania vplyvov na životné prostredie. Pozri <http://enviroportal.sk/environmentalne-temy/starostlivost-o-zp/eia-sea-posudzovanie-vplyvov-na-zp>
2. Agendy → Občan/Podnikateľ/Verejná správa → Posudzovanie vplyvov na životné prostredie; táto stránka je zameraná na tieto cieľové skupiny, na ich práva a povinnosti v procese posudzovania. Link pre cieľovú skupinu Občan je <http://enviroportal.sk/agendy/obcan/obcan-v-procese-eia>; pre cieľovú skupinu Podnikateľ je <http://enviroportal.sk/agendy/podnikatel/posudzovanie-vplyvov-na-zp-1/podnikatel-v-procese-eia>; pre cieľovú skupinu Verejná správa je <http://enviroportal.sk/agendy/verejna-sprava/posudzovanie-vplyvov-na-zp>.

V Dokumentačnom centre SEA/EIA na SAŽP, ktoré zriadilo MŽP SR v roku 2002, okrem evidencie a uchovávaní dokumentácie z procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v listinnom vyhotovení sa sústreďuje aj dostupná literatúra, materiály z domácich a zahraničných projektov, metodické príručky, brožúry, propagačné materiály, videofilmy. Informácie z dokumentácií poskytujú pracovníci SAŽP na základe žiadosti o poskytnutie informácie všetkým žiadateľom.

Vydávaním časopisu Spravodajca SEA/EIA od roku 2008 do roku 2010 dvakrát ročne sa vytvorila ďalšia informačná platforma a priestor na výmenu skúseností odborníkov zapojených do procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie, pracovníkov štátnej správy, samosprávy, navrhovateľov, obstarávateľov, spracovateľov dokumentácií, odborníkov z vysokých škôl, záujemcov z mimovládnych organizácií, ako aj pre každého, kto má záujem dozvedieť sa o procese, odovzdať svoje skúsenosti a názory iným alebo inak podporovať myšlienku zvyšovania účasti verejnosti na procese posudzovania vplyvov na životné prostredie. Časopis vychádzal v elektronickej forme a od roku 2010 aj v tlačenej forme. Posledné dva roky z dôvodu nedostatku finančného krytia nevyšiel. Tento rok sa pripravuje dvojazyčné číslo v rámci projektu e-MAT: Vývoj nástrojov manažmentu v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie v hraničných regiónoch medzi Rakúskom a Slovenskom, venované cezhraničnému posudzovaniu vplyvov na životné prostredie medzi Rakúskom a Slovenskom.

Medzinárodné projekty

V období od februára 2002 do apríla 2003 sa na SAŽP realizoval pre proces EIA/SEA na Slovensku veľmi významný twinningový projekt s názvom Implementácia EIA smernice <http://www.sazp.sk/slovak/struktura/ceev/EIA/twin/slovak/twin/index.html>, ktorého hlavným cieľom bola podpora kompletnej implementácie a presadzovania požiadaviek

Kolektív EIA/SEA špecialistov na SAŽP v roku 2010

EIA smerníc podľa štandardov EÚ na Slovensku. MŽP SR za hlavného twinningového partnera vybralo Federálne nemecké ministerstvo pre životné prostredie, ochranu prírody a nukleárnu bezpečnosť. V rámci uvedeného projektu sa vykonalo:

- zhodnotenie právneho rámca na vypracovanie správy o potrebných krokoch v harmonizácii slovenskej EIA so smernicami ES,
- implementácia informačného systému EIA,
- praktické školenie slovenských školiteľov pre EIA právne predpisy, implementáciu, informačný systém a komunikáciu,
- posilnenie administratívnych kapacít v oblasti EIA,
- implementácia informačnej kampane pre verejnosť,
- zlepšený prístup administratívy a širokej verejnosti k informáciám a EIA dokumentáciám.

MŽP SR a SAŽP spolu so zahraničnými partnermi Österreichisches Institut für Raumplanung – Rakúsko (OIR), Federal Environment Agency Ltd (UBA), Wales Center for Health (WCH), Nordic Centre for Spatial Development (NORDREGIO), Faculdade de Engenharia da Universidade do Porto Research Centre (CITTA) v období od 1. 12. 2004 – 30. 11. 2005 realizovali projekt IMP3: (Improving the Implementation of Environmental Impact) – Zdokonalenie implementácie posudzovania vplyvov na životné prostredie. Projekt sa uskutočnil v rámci 6. rámcového programu EÚ, Priority 8.1 Integrácia a posilnenie európskeho výskumu, špecifické projekty cieľovo orientovaného výskumu a inovácií. V rámci Projektu IMP3 sa vykonával rozsiahly výskum súčasného procesu hodnotenia vplyvov na životné prostredie (EIA) v členských štátoch EÚ. Výskum sa zameriaval na identifikovanie silných a slabých stránok, výhod a nevýhod, „dobrých“ praktík, prípadne bariér v dôslednej implementácii smernice EIA v EÚ, s cieľom navrhnúť možnosti riešenia na jeho zdokonalenie. Nadväzoval na výsledky Správy Európskej komisie Európskemu parlamentu a Rade na aplikáciu a efektivitu smernice 85/337/EEC doplnenej smernicou 97/11/EC: Aké úspešné sú členské štáty v zavádzaní EIA smernice (2003), ktorá poukázala na existujúce nedostatky, ako aj značné odlišnosti v členských štátoch v zavádzaní EIA smernice do praxe. Projekt sa zaoberal výskumom troch hlavných tém procesu EIA: posudzovaním vplyvov na ľudské zdravie v EIA, hodnotením rizík v kontexte EIA a problematikou zaoberajúcou sa typmi projektov, ktoré podliehajú procesu EIA.

Výsledky projektu, ktoré predstavovali návrhy rôznych odporúčaní, podporných opatrení, regulačných a legislatívnych opatrení a sú určené na ovplyvnenie súčasnej implementácie a uplatňovanie EIA na národnej a regionálnej úrovni, sa prezentovali a prediskutovali na záverečnej konferencii vo Viedni a zapracovali do záverečnej správy.

Výsledkom Flámsko-slovenskej spolupráce v oblasti posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie – SEA bol projekt *Guidelines for Strategic Environmental Assessment*, ktorý realizoval riešiteľský kolektív z Environmental Resources Management (ERM nv) Brusel a SAŽP Banská Bystrica v období od marca 2005 do marca 2006. V rámci projektu sa vypracoval tréningový materiál a uskutočnil sa odborný seminár.

Podpora skvalitnenia a dobudovania podmienok implementácie zákona v oblasti informačného zabezpečenia zúčastnených subjektov a participácie verejnosti v procese SEA ako normy, transponujúcej *acquis* v oblasti SEA, prístupu verejnosti k informáciám o životnom prostredí a zapojenia verejnosti do rozhodovacích procesov v starostlivosti o životné prostredie, bola cieľom ďalšieho zahraničného projektu *UIBF 2005: Dobudovanie Informačného systému pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie*, ktorý prebiehal v období október 2007 až máj 2008. V súčasnosti sa realizuje projekt *e-MAT: Vývoj nástrojov manažmentu v rámci posudzovania vplyvov na*

Zahraniční účastníci 2. ročníka konferencie s medzinárodnou účasťou SEA/EIA 2012 na Táľoch životné prostredie v hraničných regiónoch medzi Rakúskom a Slovenskom v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúska republika 2007 – 2013. Vedúcim partnerom je Úrad krajinskej vlády Dolného Rakúska a partnermi sú: na Slovensku Slovenská agentúra životného prostredia so strategickým partnerom Ministerstvom životného prostredia SR, v Rakúsku Spolkové ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva, životného prostredia a vodného hospodárstva, Spolkové ministerstvo dopravy, inovácií a technológií, Ekologické právne zastúpenie Dolného Rakúska, Ekologické právne zastúpenie Viedne. Hlavným cieľom projektu je optimalizácia procesu cezhraničného posudzovania vplyvov na životné prostredie v hraničných regiónoch Rakúska a Slovenska metódami vedomostného manažmentu. Podrobnejšie informácie o všetkých spomenutých projektoch nájdete na webovej stránke SAŽP www.sazp.sk.

Ďalšie aktivity

K ďalším aktivitám, nemenej dôležitým ako zatiaľ vymenované, patrí organizácia konferencií, seminárov, pracovných stretnutí a školení pre rôzne cieľové skupiny procesu EIA a SEA, publikačná činnosť, tvorba propagačných materiálov, metodických pokynov, vypracovanie EIA a SEA dokumentácií a odborných posudkov.

Už pomaly sa stáva tradíciou každé dva roky usporadúvať Konferenciu SEA/EIA s medzinárodnou účasťou. SAŽP v Banskej Bystrici v spolupráci s MŽP SR, Katedrou krajinskej ekológie PríF UK v Bratislave, Ústavom záhradnej a krajinskej architektúry FA STU v Bratislave a Štátnou ochranou prírody SR v máji roku 2010 a 2012 usporiadala dva ročníky tejto konferencie s medzinárodnou účasťou. Cieľom konferencií bolo vytvoriť priestor na prezentáciu najnovších poznatkov a skúseností v rámci procesu SEA/EIA v SR a v okolitých krajinách EÚ a poskytnúť tiež fórum pre odbornú diskusiu účastníkov konferencie. Hlavnými témami konferencie bola problematika SEA/EIA vo vzťahu k legislatíve na národnej, prípadne na európskej úrovni, skúsenosti účastníkov s procesom EIA, strategické posudzovanie vplyvov na životné prostredie, širšie súvislosti SEA/EIA, napr. súvislosť s ochranou prírody, s integrovanou prevenciou a kontrolou znečisťovania životného prostredia atď., postupy, metódy a metodiky hodnotenia vplyvov na životné prostredie, použitie výsledkov špecializovaných analýz pre EIA, napr. posudzovanie vplyvov na zdravie, rizikové analýzy, posudzovanie vplyvu životného cyklu a pod. Na základe prednesených príspevkov na konferencii, záverov z diskusie, ako aj návrhov odporúčaní účastníkov v dotazníkoch z konferencie sa na záver konferencie prijali odporúčania na zdokonalenie procesu SEA/EIA na Slovensku. Prezentácie z obidvoch konferencií, zborníky, závery a fotodokumentácia sú k dispozícii na webovej stránke Enviroportálu.

Veríme, že tieto aktivity pomôžu postupne odstraňovať prekážky v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie vyplývajúce z nedostatočnej informovanosti verejnosti o legislatíve, o jeho priebehu, o navrhovaných projektoch, o ich vplyvoch na životné prostredie a návrhoch na ich zmiernenie a prípadne na ich odstránenie. Nielenže sa tak zamedzí zbytočnému predlžovaniu procesu kvôli nedostatočnej informovanosti a nepochopeniu problematiky, ale sa aj pomôže štátnej správe a samospráve zvládnuť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie a zlepšiť sa vzájomný dialóg všetkých účastníkov procesu EIA a SEA na Slovensku.

Kolektív špecialistov EIA/SEA na SAŽP počas dlhoročného pôsobenia v tomto procese dostal príležitosť vykonávať mnohé zaujímavé rôznorodé aktivity, pri ktorých nadviazal domáce a zahraničné kontakty s organizáciami, ktoré sa zaoberajú procesom EIA/SEA na svetovej úrovni. Každou aktivitou, vykonávanou počas 20 rokov, kolektív neustále odborne rástol a je pripravený naďalej podporovať proces EIA a SEA doma i v zahraničí.

RNDr. Mária Hrnčárová

Slovenská agentúra životného prostredia

4. spoločné zasadanie bilaterálnej komisie Center of Competence v rámci projektu e-MAT v Modre v októbri 2012 (zľava Rakúska koordinátorka projektu Mag. Beatriz SCHÖNSTEIN-WIPPEL (AEEG) a projektová manažérka slovenského tímu RNDr. Mária Hrnčárová)